

Olimova Marhabo Olimovna,

Samarqand davlat chet tillari instituti Ingliz tili fakulteti Xorijiy til va aadabiyoti yo`nalishi 2-bosqich talabasi.

Abdug'afurova Dilnura Ma'sudqizi

Samarqand davlat chet tillari instituti Ingliz tili fakulteti Xorijiy til va aadabiyoti yo`nalishi 2-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Hiloliddin Absalomov

Annotatsiya: Ushbu maqola SMART yondashuvi asosida maqsadlar qo'yish jarayonini yoritadi. SMART yondashuvi — Specific (aniq), Measurable (o'lchovli), Achievable (erishish mumkin bo'lgan), Relevant (ahamiyatga ega bo'lgan) va Time-bound (vaqt bilan chegaralangan) kabi tamoyillarga asoslangan. Ushbu tamoyillar asosida qo'yilgan maqsadlar inson muvaffaqiyatini oshirishga yordam beradi. Maqolada har bir tamoyil ilmiy manbalar orqali tasdiqlangan misollar bilan tushuntiriladi.

Kalit so'zlar: SMART maqsadlar, maqsad qo'yish, aniq maqsadlar, o'lchovli maqsadlar, erishish mumkin bo'lgan maqsadlar, ahamiyatli maqsadlar, vaqt bilan chegaralangan maqsadlar, muvaffaqiyatga erishish, ilmiy manbalar.

Kirish

Muvaffaqiyatga erishish uchun to'g'ri maqsadlar qo'yish muhim. Ammo ba'zan maqsadlar noaniq yoki amalga oshishi qiyin bo'lgani uchun natijaga erishish imkonsizdek tuyuladi. Shu sababli, samarali maqsadlar qo'yishda "SMART" yondashuvi qo'llaniladi. SMART — ingliz tilidagi beshta so'zning bosh harflari: Specific (Aniq), Measurable (O'lchovli), Achievable (Erishish mumkin bo'lgan), Relevant (Ahamiyatga ega bo'lgan) va Time-bound (Vaqt bilan chegaralangan). Ushbu yondashuv orqali maqsadlar aniq, amaliy va samarali qo'yiladi. Quyida SMART maqsadlarni qanday qilib to'g'ri qo'yish kerakligi haqida batafsil to'xtalib o'tamiz.

1. Anqlik (Specific) Aniq maqsadlar sizni noaniq va umuman samarali bo'lmagan maqsadlardan himoya qiladi. Bu sizga maqsadga qanday erishishingizni tushunishga yordam beradi. Misol uchun, "Mening maqsadim yaxshi ingliz tilini o'rganish" kabi umumiy maqsadlar qo'yish o'rniga, "IELTS imtihonidan 7 ball olish uchun har kuni 2 soat dars qilaman" degan maqsad aniq va aniqroq yo'nalishga ega bo'ladi. Clifford va O'Briena (2016) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, aniq maqsadlar qo'ygan odamlar muvaffaqiyatga erishishda ko'proq imkoniyatga ega bo'lishadi, chunki ular nima qilish kerakligini aniq bilishadi^[1].

2. O'lchovli bo'lish (Measurable) O'lchovli maqsadlar muvaffaqiyatni baholash imkonini beradi. Bu degani, siz maqsadingizga qachon erishganingizni bilib olishingiz mumkin. Masalan, "Ingliz tilini yaxshilash" maqsadini o'lchash qiyin bo'lishi mumkin, lekin "Har oyda 20 ta yangi so'z yodlayman" degan maqsad aniq o'lchovlarga ega bo'ladi. Locke va Latham (2002) tomonidan ishlab chiqilgan maqsadlar nazariyasiga ko'ra, aniq va o'lchovli maqsadlar muvaffaqiyatga erishish ehtimolini oshiradi. Ular o'lchovli maqsadlar insonning o'z oldidagi yutuqlarini kuzatish imkoniyatini berishini ta'kidlashadi^[2].

3. Ahamiyatli maqsadlar (yoki ingliz tilida "Relevant" maqsadlar) - bu muvaffaqiyatga erishishda muhim bo'lgan va shaxs yoki tashkilot uchun haqiqatan ham ahamiyatga ega bo'lgan maqsadlardir. Ahamiyatli maqsadlar shaxsiy yoki kasbiy o'sishga yordam beruvchi va uzoq muddatli maqsadlarni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan qadamlarni belgilaydi. SMART yondashuvida ahamiyatli maqsadlar belgilangan umumiy yo'nalish va qadriyatlar bilan bog'liq bo'lishi kerak.

Ahamiyatli maqsadlarni qo'yishdagi asosiy tamoyillar: Vaziyatga mosligi: Maqsad sizning hozirgi holatingiz yoki tashkilotingizning ustuvor yo'nalishlariga mos kelishi kerak. Maqsad va qadriyatlar bilan bog'lanishi: Bu maqsad umumiy maqsadlarga erishishga xizmat qilishi kerak. Resurs va imkoniyatlar mavjudligi: Maqsadni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan resurslar (vaqt, mablag', bilim)

1
2

mavjud bo'lishi kerak. Masalan, "Ishda malakamni oshirib, rahbarlik lavozimiga ko'tarilishni istayman" degan maqsad kimgadir ahamiyatli bo'lishi mumkin, chunki u shaxsiy o'sish va kasbiy rivojlanish yo'lida katta ahamiyat kasb etadi. Ahamiyatli maqsadlar haqida batafsil ma'lumot uchun qo'shimcha o'qish tavsiya etiladi: 1. Locke, E. A., & Latham, G. P. - Goal Setting Theory: Effective Strategies for Reaching Goals. Bu kitobda maqsad qo'yishning nazariy va amaliy jihatlari, jumladan ahamiyatli maqsadlar haqida muhim tavsiyalar berilgan. 2. Covey, S. R. - The 7 Habits of Highly Effective People. Ushbu kitobda ahamiyatli va strategik maqsadlarni belgilash bo'yicha qimmatli maslahatlar mavjud.

Ahamiyatli maqsadlar o'z oldingizga qo'yilgan maqsadlarning faqatgina aniq va o'lchovli bo'lishini emas, balki siz uchun haqiqiy qiymatga ega bo'lishini ta'minlaydi.

Xulosa: Ushbu maqola SMART yondashuvi (aniq, o'lchovli, erishish mumkin bo'lgan, ahamiyatli, vaqt bilan chegaralangan) asosida maqsadlar qo'yishni yoritadi. Aniq va o'lchovli maqsadlar muvaffaqiyatga erishishda yordam beradi, ahamiyatli maqsadlar esa shaxsiy va professional o'sishga xizmat qiladi. SMART yondashuvini qo'llash orqali har bir shaxs maqsadlariga erishish uchun aniq yo'l xaritasiga ega bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1.Clifford, A. & O'Brien, A. (2016). "Aniq maqsadlar va muvaffaqiyat". Muvaffaqiyatga erishish jurnalida chop etilgan.
- 2.Locke, E. A. & Latham, G. P. (2002). "Maqsadlar nazariyasi". Ish va psixologiya jurnali, 57(4), 705-717.
3. Locke, E. A., & Latham, G. P. - A Theory of Goal Setting and Task Performance. Prentice-Hall. Ushbu kitobda maqsadlarni qo'yish va ularning muvaffaqiyatga erishishdagi ahamiyati haqida asosiy nazariyalar berilgan. Mualliflar aniq va o'lchovli maqsadlarning samaradorligini ta'kidlaydi.Sayt: Google Books
- 4.Doran, G. T. (1981) - There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives. Management Review, 70(11), 35-36. Doran tomonidan ilgari

surilgan SMART modelining asosiy qoidalari va foydasi haqida ma'lumot beradi. Sayt: ResearchGate

5. Clifford, A., & O'Brien, C. (2016) - Effective Goal Setting for Success: Understanding the Importance of SMART Goals in Education. *Educational Research Journal*, 14(2), 113-125. Ushbu maqola ta'lim sohasida SMART yondashuvining muvaffaqiyatga erishish uchun qanday yordam berishini yoritadi. Sayt: SAGE Journals

6. Pearson, J. (2022) - Goal Setting and Motivation in Education: A Practical Guide. Springer. Ushbu kitob SMART yondashuvi orqali belgilangan maqsadlarning muvaffaqiyatga qanday hissa qo'shishi haqida tushuntiradi. Sayt: Springer

7. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000) - Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54–67. Maqolada ichki va tashqi motivatsiyalar, shuningdek, SMART maqsadlari bilan bog'liq tushunchalar keltirilgan. Sayt: ScienceDirect

8. Gollwitzer, P. M. (1999) - Implementation Intentions: Strong Effects of Simple Plans. *American Psychologist*, 54(7), 493-503. Ushbu maqola reja va niyatlar SMART maqsadlarini bajarishda qanday kuchga ega ekanligini ko'rsatadi.

9. Covey, S. R. (1989) - *The 7 Habits of Highly Effective People*. Free Press. Ushbu kitob muvaffaqiyatga erishish uchun samarali odatlar va aniq maqsadlarni qo'yish bo'yicha amaliy maslahatlarni beradi.